

O MONTE DO PINDO

Francisco X. Fernández Naval*

NON É POSIBLE, NESTE ESPACIO, AFONDAR NOS VALORES PATRIMONIAIS, HISTÓRICOS, PAISAXÍSTICOS, NATURAIS OU EMOCIONAIS QUE ALBERGA ESTE ENORME MACIZO DE ROCHA QUE SE ILUMINA CO CRÉPUSCULO E QUE A XENTE DENOMINA O PEDREGAL, ESTE LABIRINTO QUE ENGANA A QUEN O CONTEMPLA DE LONXE, OFRECÉNDOSELLE COMA UNHA MASA DE PEDRA SEN FISURAS, MONÓTONA E INACCESIBLE E QUE SEMELLA NON ALBERGAR MÁIS VIDA QUE AS FENDAS SOMBRIZAS E O AIRE QUE O ACOLLE.

Pero aquel que se introduce nel, que se aventura polos empinados carreiros que o transitan, descubre que este é un universo complexo, onde as pedras da lenda mesturan as súas formas coas da historia, onde os camiños cruzan bosques e regatos, onde os garañóns brúan no mediodía, no que o vento e a brétema saben do voo do falcón e no que a raíña Lupa segue a observar o mundo dende o seu trono de misterio. Por iso, ó final ofrecemos unha breve bibliografía que satisfará as necesidades do excursionista esixente.

O PRIMEIRO QUE DEBE SABER QUEN PRETENDA ACCEDER Ó CUMIO DO MONTE, É QUE RESULTARÁ PRUDENTE RENUNCIAR Á EXCURSIÓN SE A MOA, QUE ASÍ SE CHAMA O CUMIO, TEN TOCA, É DICIR, SE ESTÁ CUBERTA DE NUBES OU SE O DÍA AMEAZA BRÉTEMAS

O primeiro que debe saber quen pretenda acceder ó cumio do monte, é que resultará prudente renunciar á excursión se a Moa, que así se chama o cumio, ten toca, é dicir se está cuberta de nubes ou se o día ameaza brétemas. Os Aguillóns, Casa Xoana, Peñafiel, O Pedrullo e a propia Moa, son algúns dos cumes deste macizo, sen embargo, aquí só se recolle ó acceso ó alto da Moa, cos seus 627 metros sobre o mar e do que Álvaro Cunqueiro dicía que *“É un monte para chegar de vagar o seu cume unha mañá clara, quizais polo estío, e dende el cumprir, con atentos e amorosos ollos, a visita pastoral da beleza sobre tanta e tanta terra, e sobre tanto mar”*. O alto da Moa e case que todo o macizo pertence ó concello de Carnota, unha pequena parte e un dos accesos, pertence a Mazaricos.

TRES ROTAS POSÍBEIS

Tres son os camiños tradicionais de ascensión: O camiño interior, que se toma nas aldeas de Fieiro ou Reboredo, precisamente en Mazaricos. Os veciños de Reboredo din que é moita a leña que hai no monte, polo que recomentan



Un dos tres camiños de ascensión ao cumio nace na igrexa de O Pindo (Carnota). O camiño de Fieiro (Mazaricos), que empeza nun cortalume que arranca monte arriba, é o máis levadeiro de todos. Maribel Longueira

tomar o de Fieiro. Para acceder a estas aldeas debemos coller a estrada que por detrás dos montes une As Paxareiras coa parroquia de Arcos. Pasado o núcleo da parroquia, cando se chega a un dos fondos do encoro, debemos coller á esquerda, ascendendo cara Fieiro. A segunda rota iníciase nunha canteira abandonada, na estrada Muros-Fisterra, a 250 metros do punto quilométrico 21, canteira que non debemos confundir con outra que hai pouco despois e que de maneira inexplicable está en plena explotación. O terceiro nace na fachada da igrexa da parroquia de O Pindo, ben sinalizado, cun panel que nos achega ó universo que nos agarda. Os roteiros segundo e o terceiro conflúen ó pé do Pedrullo.

O tempo de ascensión do primeiro vén sendo de hora e media. O tempo do segundo varía, entre hora e media e dúas horas, segundo deixemos o coche na canteira ou decidamos ascendemos con el ata o Chan de Lamas, aínda que convén advertir que a pista non permite o acceso a turismo convencionais. Dúas horas é o tempo que leva a terceira vía, dende a igrexa do Pindo.

Unha recomendación é a de contar con dous coches e así ascender á Moa

polo camiño de Fieiro e descender por calquera dos outros dous, deste xeito poderemos ter unha unha visión máis rica deste espacio, sendo o tempo necesario de catro ou cinco horas, incluído o que pasemos no alto, contemplando o mundo. Todos os camiños están sinalizados con pequenos milladoiros.

OS TRAMOS MÁIS DIFÍCILES NON DEBEN EVITAR QUE REPREMOS NAS ESTRANHAS FORMAS DAS PENEDAS, NOS EXERCICIOS DE EQUILIBRIO QUE ESTAS REALIZAN E DE CANDO EN VEZ, OLLANDO ATRÁS, OBSERVAR A PERSPECTIVA DO LITORAL

O camiño de Fieiro empeza nun cortalume que arranca monte arriba, no final dunha pista entre piñeiros. É o máis levadeiro de todos. A dereita imos deixando Peñafiel e máis alá o encoro de Santa Uxía, construído polo escritor Juan Benet. Xallas arriba, na marxe dereita e de costas a nós, a Devesa de Anllares, en parte asolagada polas augas. Ascende o camiño verde entre bosques de piñeiros e a media ascensión pasaremos por riba de vellos muros, construídos con grandes bloques de pedra, lembranza de murallas defensivas que noutro tempo dificultaban o acceso ó monte. Pasados os muros ou

Maribel Longueira

murallas, nunha valgada que descende cara a base da Moa, hai que ir atento, xa que aquí resulta doado extraviarse, debendo camiñar cara a dereita. O último esforzo, trepando polas fendas dunhas penedas verticais, entre as que nace un regato, lévanos xa ó Campo da Moa.

Se optamos polo segundo camiño, deixaremos á esquerda a aldea de San Cibrán, antes abandonada e hoxe en fase de rehabilitación. Pasado o depósito da auga e cando vemos un regato baixar sobre as laxes, ollando cara o monte distinguiremos o face do Coloso, hierático na súa altura. Se ascendemos dende a igrexa do Pindo, seguiremos un vizoso camiño entre loureiros, carballos e aci-bros, contemplando á esquerda os muíños que traballaban coas augas dos regatos e descubrindo nas rochas formas fantásticas.

UN MIRADOIRO NATURAL

No alto do Pedrullo houbo castelo medieval, ó que pertencen as pedras caídas pola ladeira do outeiro. Diante, do outro lado do camiño, a pedra coñecida como Trono da Raíña Lupa, dende a que se contempla tanto mar como o expresado por Cunqueiro e abaixo, chairro e complementario do Chan de Lamas, o campo coñecido como Onde se Adora, lugar ó que eran levados os enfermos que se ofrecían ó Monte. Os tramos máis difíciles non deben evitar que reparemos nas estrañas formas das penedas, nos exercicios de equilibrio que estas realizan e de cando en vez, ollando atrás, observar a perspectiva do litoral. A Berberecheira e a praia de Carnota, as illas Lobeiras, os Carrumeiros, a praia do Pindo, Gures e os seus bois de rocha dentro do mar, Caneliñas, porto que albergou a última explotación de baleas e Fisterra, sempre presente coma unha promesa, son algúns dos lugares que podemos identificar sen dificultade.

Pasadas as penedas dun muro derrubado, que pechaba a saída do gando que pastaba nas alturas, chegaremos ó Campo de Lourenzo e buscando por detrás dunha peneda á dereita, dende un magnífico miradoiro natural contemplaremos os Aguillóns e comprenderemos a razón do seu nome e máis alá o areal, as aldeas, os viraventos e os lameiros onde as mulleres tendían a roupa, seguindo códigos secretos que avisaban dos perigos ós fuxidos que viviron no monte nos días da guerra. Foron estos mozos e homes que non tomaron as armas, pero que decidiron vir aquí antes que ser mobilizados. Vén logo a antiga explotación de wolframio e unha chouza de pastores, decorada por bárbaros con bárbaros motivos. O Xigante da Mina, figura ciclópea que defende o descanso de



O Monte Pindo foi proposto pola Consellería de Medio Ambiente para integrar a futura Rede Natura 2000. Os incendios, as plantacións forestais e a extracción de pedra son os seus principais problemas ambientais.



Desde o Monte Pindo podemos ollar, entre outros lugares, as illas Lobeiras, Gures e os seus bois de rocha dentro do mar, Caneliñas, porto que albergou a última explotación de baleas, a ría de Cee e Corcubión e o cabo Fisterra. Maribel Longueira

Lupa, a raíña dos sonhos, vixía e observa ó camiñante. No último tramo de ascensión os bosques de rebolo e logo o Campo da Moa, sempre verde, bo lugar para xantar.

Houbo unha capela na base da Moa da que nada queda, só as descripcións que dela fixeron os viaxeiros e visitantes. No alto, sobre a laxe e na base do fito que marca o punto xeodésico, dúas cruces medievais coas que pretenderon acristianar o lugar. Tamén pintadas e algún verso, que producen a sensación de que este é un lugar mil veces profanado.

* *Francisco X. Fernández Naval é escritor*

BIBLIOGRAFÍA:

Alonso Romero, Fernando. La leyenda de la reina Lupa en los Montes del Pindo. Cuaderno de Estudios Gallegos. Vol. XXXIV. N° 99. Ano 1983

Barreiro Barral, José. Los Montes del Pindo, Olimpo Celta y Desierto de Piedra. Deputación da Coruña. A Coruña 1986

Fernández Naval, Francisco X. Unha Viaxe á procura do Solpor -Do Tambre á fin da terra-. Colección As Viaxes. Número 2. A Nosa Terra. Vigo 2000

Gómez Montiel, Fernando. Da Illa da Creba ós Montes do Pindo. -Rutas a pé e en bicicleta por Muros e Carnota-. Edicións Lea. Santiago 2000

Marfany Eanes, Pedro. Galicia Incógnita. Deputación da Coruña. A Coruña 1995

Sarmiento, Fr. Martín. Viaje a Galicia (1745). Edición de J.L. Pensado. Salamanca 1975